

5 najvećih misterija

Beograda

Glavni grad je prepun misterioznih priča i čudnovatih obrta koji su obeležili njegovu gotovo nepoznatu istoriju. Mnogi tvrde da grad koji nema svoja mistična mesta i urbane legende, nije prava metropola. Beograd srećom nije u svojoj istoriji imao bizarne zlikovce poput Džeka Trboseka, ali kao i svaki veliki grad ima mnoštvo neobičnih priča, legendi i misterija. Ispod sadašnjeg Beograda leži priča o proteklim vremenima i istoriji ovih prostora, ali ono što je misteriozno i mistično u svemu je da upravo to što se nalazi ispod nas neće moći da bude istraženo u potpunosti.

1

Nestali grad Žrnov

Ispod Beograda se nalazi nekoliko naseobina od kojih su neka nastala još u neolitu. Tako se ispod naselja na Banjici nalazi pravi neolitski gradić, Vinča je jedno od najdugovečnijih naselja na prostoru Evrope, a Kelti su nešto kasnije jedno naselje smestili na mestu današnje

Karaburme.

No, ukoliko izuzememo Kalemegdan koji je najveća misterija ovog grada, mesto koje je pod velom tajne je srednjevekovni grad-tvrđava Žrnov (ili Žrnovan) koji se nalazio na mestu gde je danas spomenik Neznamom junaku na vrhu Avale. Pitate se u čemu je misterija ovog mesta od kog danas nije ostao kamen na kamenu kao da ga nikad nije bilo? Dakle, nejasno je zašto je ovu srednjevekovnu tvrđavu, koja je svoj zlatni period imala u doba Srpske despotovine, kralj Aleksandar Karađorđević odlučio da brutalno uništi 1934. godine.

Naime, ostaci grada su minirani da bi se na tom mestu podigao kompleks spomenika Neznamom junaku po nacrtu Ivana Meštrovića. Koliko je ideja da se sruži Žrnov bila neočekivana vidi se iz tadašnje reakcije beogradske čaršije, koja je bila zatečena kada se pronela informacija da će grad da bude uništen, i sa nevericom je primila vest misleći da je reč o traču ili nekom kraljevom hiru, ali... Apeli javnosti nisu urodili plodom. Dva dana je, kako tvrde mnogi Beograđani, trajao taj nečasni čin miniranja.

Napokon, posle mnogo truda i dinamita 19. aprila 1934. Žrnov je prestao da postoji, na ruševinama se fotografisao i sam kralj, a ono malo kamenih ostataka bili su preneti u obližnje podavalsko selo Beli Potok. Logičnog odgovora za čin tako temeljnog uništenja Žrnova koje je urađeno po nalogu, inače sujevernog, jugoslovenskog monarha nema, a pristalice teorije zavere

pominuju čak i da su masoni upleli svoje prste.

U prilog tezi da koliko je kralj bio sujeveren govori i urbana legenda da je završetak radova na zgradi Skupštine prolongiran zbog toga što mu je jedna gatara prorekla da će biti ubijen kada se završe radovi (Skupština nije završena za njegovog života), pa tim pre čudi da se odlučio na ovaj u najmanju ruku čudan korak. Neki istorijski izvori, pak, pravdaju kralja činjenicom da nije znao da su grad podigli Srbi, već je mislio da su to učinili Turci, te da zbog toga nije imao dilemu šta da radi.

Bilo kako bilo, kralj Aleksandar je samo nekoliko meseci posle uništenja Žrnova stradao u atentatu u Marselju od ustaša, a neki stari Beograđani i oni koji pamte njihove priče danas ne idu na Avalu u posetu Meštrovićevom spomeniku iz ličnog protesta.

2

Lagumi

Verovatno su lagumi najintrigantnija i najmisterioznija pojava u Beogradu. Verovali ili ne ispod srpske prestonice postoji na desetine kilometara laguma, pećina, podzemnih prolaza i hodnika. Podzemni objekti su kroz

decenije građeni za različite potrebe, a koliko je ta čudnovata priča prisutna kod ovdašnjih ljudi vidi se i po tome da su se na satiričan način njom indirektno bavili Dušan Kovačević i Emir Kusturica u filmu "Podzemlje.

Deo misterija podzemnih odaja je u tome što su većinom neistražene, i osnovano se pretpostavlja da ih ima još više. Sa druge strane namena nekih od ovih laguma nikad do kraja nije otkrivena, a velika većina Beograđana i ne zna šta se nalazi ispod njihovih stanova i kuća. Najpoznatija beogradska pećina nalazi se ispod Tašmajdana i stara je oko osam miliona godina.

Ovaj prostor koristili su još Rimljani kao kamenolom, a za vreme turske vladavine Srbi su se tu često krili od odmazde zavojevača. Tokom Drugog svetskog pećine su bile rezervno komandno mesto nemačkog generala Alexandera Löhra (čovjek koji je bombardovao Beograd). Löhr je posle hapšenja 1944. jugoslovenskim vlastima pokazao šta se sve nalazi u tašmajdanskim pećinama, pa su čak i naši partizani bili iznenađeni. Spletom podzemnih prostora Tašmajdana Nemci su izgleda želeli da spoje najvitalnije objekte u Beogradu, a po svemu sudeći uz pomoć hodika su se delmično povlačili tokom borbi za oslobođenje Beograda. Dobar deo ovih hodnika nije istražen i izgleda da su nastali upravo u periodu nemačke okupacije. Osim Taša beogradsko priobalje, tačnije Karađorđeva ulica je prebogata lag umima. Na savskoj padini postoji nekoliko desetina laguma koji su međusobno povezani, a trenutno

može da se vidi samo njih nekoliko. Ispod Prirodno-matematičkog fakulteta nalaze se podzemni prolazi koji vode do obale Dunava, a od Kalemegdana preko Očne klinike u Džordža Vašingtona, pa sve do Višnjičke banje postoji sistem podzemnih hodnika koji su potpuno neiskorišćeni. O funkciji tih objekata se vodila rasprava još 1931. godine, ali ništa nije bilo zaključeno. Kad smo već kod Očne klinike ispod se osim prolaza nalazi pravo malo jezero.

Velikih podzemnih prostorija ima i u Skadarskoj na mestu gde se nalazila Bajlonijeva pivara, hodnika i prolaza ima i na Avali na mestu gde se nalazio rudnik, kao i u Zemunu i Bežaniji. No, pitanje svih pitanja i najveća misterija koja je vezana za lagume je: da li je ikada postojao (za sada nije pronađen) prolaz od Kalemegdana do Gardoša i kule Sibirjanin Janka?

Arheolozi će za ovu priču uvek da kažu da je obična besmislica, i argumentovano će da tvrde nema ostataka takvog prolaza, a bilo bi veoma teško, skoro nemoguće, sa tehnološkim sredstvima kakva su postojala u prošlim vremenima iskopati takav tunel ispode reke. Ali narod o tome priča decenijama, a mnogi kažu "gde ima dima, ima i vatre"!

3

Tajna najstarije kuće

Jedan od najstarijih beogradskih kvartova Dorćol prepun je misterija. Šta se sve tajanstveno događalo u ovom delu grada danas bi mogli da se napišu tomovi knjiga. Od tajne lobanje "beogradskog" neandertalca koja je nađena u Skadarskoj tridesetih godina prošlog veka, pa je kasnije zauvek misteriozno izgubljena, pa do najstarije beogradske kuće u Dušanovoj 10, Dorćol obiluje pričama.

Upravo najstarija kuća je mesto oko kog se i danas ispredaju različite priče. Kuća ja zidana od 1724. do 1727. po nacrtima švajcarskog neimara Nicole Doxatta de Moureza, ali nesrećni graditelj je kasnije pogubljen od strane austrijskih vlasti zbog, kako rekoše tada vlastodršci, veleizdaje! Inače, tada se govorkalo da je Švajcarac ubijen da ne bi otkrio tajne prolaze koji su se nalazili ispod kuće i vodili ko zna gde. Upravo su ti prolazi izgleda privlačili mnoge da ovoj kući daju na značaju.

Misterija koja je do danas okružuje prvi put je u većoj meri zainteresovala Beograđane tokom Drugog svetskog

rata. Naime, Nemci su u jednom periodu svakodnevno i u najvećoj diskreciji nešto užurbano tražili i kopali. Pričalo se svašta, i sve verzije su bile vezane za nekakvo blago. Navodno, su tu bile skrivene dragocenosti koje su Nemci, brže-bolje, transportovali za Berlin , ali šta su zaista tražili, i eventualno da li su to našli, Beograđani verovatno nikad neće saznati.

Potom je odlaska okupatora prošlo nekoliko godina, i sad zamislite iznenađene stanare zgrade u Dušanovoj 10. koji su ispod svoje kuće otkrili početak čudesnog tunela koji je vodio negde dubuko u središte Beograda. Tama koja se našla ispred zaprepašćenih ljudi koji su želeli da uđu nije im dozvolila da krenu dublje i vide gde vodi ova misterija...

Danas je sve manje-više urušeno i pod vodom. Inače, ova kuća je često menjala namenu, u njoj se nalazila i tekstilna radionica, a stanovnici ovog dela grada pamte de se prva beogradska pekara koja radila non-stop 24 sata nalazila baš u Dušanovoj 10.

4

Kalemegdan

Najveća misterija Beograda je skrivena na Kalemegdanu.

Beogradska tvrđava krije dve hiljade godina istorije koje nažalost zbog svega što se nalazi ispod tog mesta neće moći da bude istraženo u potpunosti. Sve što je tokom dva milenijuma bilo poslednji krik tehnike u vojnom smislu nalazilo se na kalemegdanskom rtu, od Rimljana pa do Srba.

Epicentar misterioznih priča je Rimski bunar kog neki nazivaju i pupak sveta tj. mesto odakle je mitski junak Orfej silazio u podzemni svet. No, bunar zapravo nije rimski nego austrijski, (zidan od 1717. do 1731. godine), a daleko je od toga da bude pupak! Put do dna bunara koji je do bok 51 metar, od dvestotinak stepenika i popločan je bizarnim pričama, a u njemu su mnogi lakoverni lovci na blago, ali i neki nesrećnici okončali svoj život. Koliko je ovaj prostor zanimljiv najbolje govore reči čuvenog filmskog majstora "napetosti" Alfreda Hitchcocka koji je svojevremeno izjavio da takav prostor za njega predstavlja inspiraciju. Malo dalje i niže od bunara je Nebojšina kula ili Kula Nebojša. Naziv je izveden iz negacije glagola "bojati se" pa je jasno zašto je tako mistična.

Legenda kaže da je prvobitna NK bila poslednja neosvojiva linija odbrane Beograda za vreme despota Stefana, a nešto kasnije tokom borbi sa Turcima vinula se u vazduh i odletela u Donji grad, tako da je Osmanlije nikada nisu zauzeli. Ukoliko se manemo legendi osnovni podatak je da su Kulu Nebojša sagradili Mađari, a Turci je kasnije artiljerijom srušili.

Ipak, najveću misteriju NK čini ono što se događalo za vreme turske vladavine gde je smrt našlo mnogo neposlušnih hrišćana iz Osmanskog carstva (grčki revolucionar i pesnik Riga od Fere). Tako je kula postala jedan od najmračnijih simbola Beograda i samim tim velika tajna.

5

Tašmajdanska misterija

Sigurno se pitate šta je tašmajdanska misterija. Da li znate da većina Srba danas ne zna gde su zapravo spaljene mošti Svetog Save. Iako je mnogi misle da su mošti prvog srpskog prosvetitelja spaljene na Vračaru neki dokazi govore u prilog tome da se događaj odigrao na Tašmajdanu, približnije na mestu gde se danas nalazi restoran "Poslednja šansa" a koji je u to doba nazivan Čupina umka.

Po svemu sudeći ova istorijska misterija je nastala zbog terminološke zbrke zbog pitanja gde je u 16. veku bio Vračar, ali i danas izaziva polemike. Pretpostavki i dokaza za ovu tezu ima mnogo, a pitanje gde se zapravo odvijao događaj koji su Srbi zapamtili pokrenuo je osamedsetih godina 19. veka pravnik i erudita Sreten

Popović. Popović je tada sakupio mnogo podataka koji govore u prilog pretpostavci da spaljivanje nije dogodilo na Vračaru.

Popović je, među ostalim, došao o i do predanja izvesnog Slepog Laze koji je pamtio predanje predaka i ispričao mu sledeće: "Od oltara hrama Svetog Marka (koji je podigao knez Miloš), odbroj, na istok, sedamdeset koraka. Doći ćeš do jednog uzvišenja. Pogledaj odatle levo i desno! Vidiš li Beograd , Savu i Dunav? E, tu, na tom vidikovcu, spaljen je Sveti Sava. Taj brežuljak zove se Čupina umka".

Na Tašmajdanu se kasnije nalazilo groblje, ali mnogi ne znaju da je bio mistično mesto koga su i Turci i radozalncima Austrijanci koristili pre toga i da su se tu nalazile ciganske čerge gde bi se stare gatare okupljale da vračaju beogradskim, te otuda izraz Vračar koji je kasnije, izvesno, promenio lokaciju ka jugu.

Dokaz više da se na tom mestu dogodilo spaljivanje je činjenica da je tu prolazio najvažniji put tog vremena Carigradski drum (sadašnji Bulevar kralja Aleksandra) kojim je prošao Sinan paša sa moštima kako bi ga Srbi videli i gledali kako spaljuje mošti Svetog Save. A kako je sadašnji Vračar dobio ime, e to je već neka druga priča...